

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 4 (6)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

4

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Юлдашев Ш.Г. Конвергенция и поляризация развитых и развивающихся стран в эпоху развития искусственного интеллекта.....	8
Mamatov B.S. Foreign investment is an important factor of economic growth.....	15
Raximova K.N. Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya kompaniyasining rivojlanish tendensiyasi.....	22
Karimov Sh.X. Turizmni barqaror rivojlantirishda hududiy boshqaruv omillarining ahamiyati.....	26
Raximov D.Sh. To‘qimachilik sanoatida diversifikatsiya darajasi va iqtisodiy samaradorlik ko‘rsatkichlari tahlili.....	30
Rashidova K. Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing faoliyati samaradorligini oshirish.....	32
Хакимов Д.Р. Процессы, возможности и ограничения экономической интеграции между Республикой Узбекистан и Китайской Народной Республикой.....	37
Olimjanova Sh.O., Eshonqulov I.N. O‘zbekistonda agrar munosabatlarni takomillashtirishda resurs tejamkor texnologiyalarni joriy etish masalalari.....	42
Valikulov Sh.Z. O‘zbekistonda neft-gaz sanoatiga investitsiyalarni jalb qilishning institutsional muammolari va yechimlari.....	48
Ganieva L.S. Bojxona xizmatlari samaradorligini oshirishning nazariy asoslari.....	52
Axrorova N.U. Turizm xizmatlaridan tajriba iqtisodiyotiga o‘tish: evolyutsion tahlil.....	56
Kamilova A.N. Sanoat ishlab chiqarish korxonasida mehnatni normalashtirish menejmentini tashkil etish va takomillashtirish yo‘llari.....	61
Umurzakova Z.S. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishni takomillashtirish chora-tadbirlari.....	66
Abdiyeva D.K. Priority directions for improving the national logistics policy in Uzbekistan.....	69
Xalimova N.J. Kreativ turizm: nazariy asoslar va ta’riflar qiyosiy tahlili.....	74
Maxramova N.Y. Strategik menejmentda qadriyatlar zanjiri: raqobatbardoshlikni oshirishning konseptual asoslari.....	78
Zaxirova G., Shavkatova N.O’. O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish masalalari.....	82
Maxmudov H., Muxtarova G., Maxmudov H. Ekologik muommolar va ularning mamlakat iqtisodiyotga ta’siri.....	86
Umurzakova M.N., Gulahmadov Sh.A. Davlat ichki va tashqi qarzlarning ijobiy va salbiy jihatlar tahlili.....	89
Xasanov I.M. O‘zbekistonda mulkchilik munosabatlarning transformatsiyasi: tadbirkorlikni rivojlantirish omili sifatida.....	94
Abdullayev M.G’. Personalni boshqarish tizimining ilmiy-nazariy asoslari va uning korxona samaradorligiga ta’siri.....	101
Адилов Б.Б., Абдуллаева М.К. Ўзбекистонда саноат корхоналарини ривожлантириш, тенденциялари.....	105
Абдуғаниев Ё.Ж. Яшил иқтисодиёт - барқарор ривожланиш мақсадларининг янги парадигмаси сифатида.....	112
Xusanboyeva T.M. Talabalarning iqtisodiy tafakkurini shakllantirishda to‘garaklarning o‘rni va ahamiyati.....	116
Xashimova S.N. O‘zbekiston milliy yashil taksonomiyasi mohiyati va ahamiyati.....	120
Mitillayev I.T. Tijorat banklarida kredit risklarini baholashda zamonaviy scoring modellari va ularning samaradorligini oshirish yo‘llari.....	124
Бобоқулова М.Ғ. Инвестиция муҳити ва Ўзбекистондаги инвестиция жараёнларининг динамикаси.....	127
Bekberganova M.R. “O‘zbekistonda sug‘urta kompaniyalari tushumlarining ekonometrik tahlili”.....	134
Рахимова М.Ш. Модернизация системы социальной защиты.....	138
Oqboyev A.R. Tadbirkorlik subyektlari eksport salohiyatini xalqaro standartlar asosida oshirish yo‘llari....	142
Djumanova R.F. Aholi turmush sifatini baholashning metodologik yondoshuvlari.....	147
Mamatov B.S., Umurzakova M.N. Davlat tibbiy sug‘urta tizimida bepul xizmatlar, reimbursasiya va foydalanish shartlari.....	154
Ешимбетов У.Х. Қишлоқ хўжалигини ҳудудий ташкил этиш ва иқтисослаштиришнинг илмий асослари.....	158
Xodjaeva F.K. Sanoat ishlab chiqarishini tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish....	167
Yusupova M. Hududlarda ayollar va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda institutsional qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	171
Abduxalilov B.Z. O‘zbekistonda IT provayderlar xizmatlari raqobatbardoshligini oshirish: huquqiy va institutsional asoslar.....	175
Abdisamatov A.A. Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	178

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

Abdusalomov I.J. Korxonalarda chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va uning moliyaviy natijalarga ta'siri.....	182
Amirov L.F., Sokhibjonova S.S. Directions for increasing agricultural product exports in the context of a green economy.....	185
Boltaxo'jayeva I.O'. Ways to improve the enterprise management system based on modern management models.....	191
Dehqonov U.M., Sativaldiyeva G. Korxonalarda bo'nak to'lovlari hisobining moliyaviy hisobotga ta'siri va ularni optimallashtirish bo'yicha tahliliy yondashuvlar.....	195
Isoqova M.A. O'zbekistonda yashil energiyadan foydalangan holda kichik biznesni rivojlantirishning institutsional va moliyaviy mexanizmlari.....	199
Mamadaliyev B., Teshaboyev J. Korxonalarda mehnatga haq to'lash hisobini avtomatlashtirish va audit samaradorligini oshirish yo'llari.....	202
Poziljonov M., Teshaboyev X. Davlat muassasalarida asosiy vositalarning hisobini takomillashtirish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish.....	206
Rustamova F.A. Qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning roli.....	209
Tursunboyev Q.O. Transport xizmatlari ko'rsatish sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning xorijiy tajribalari.....	213
Umarov T.S. Hududlarda qurilish korxonalarini faoliyatini samarali tashkil etishni ekonometrik modellash va prognozlash.....	216
Xo'jaliyev A.O., Avilov N. Moliyaviy natijalar hisobi va auditda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	220
Xomidov T.T., Arziboyeva R.S. Bank aktivlarining tarkibi va ularni boshqarish omillari.....	223
Xusainov M. Sanoat korxonalarida mahsulot tannaxsini kalkulyatsiya qilish tizimini takomillashtirishning metodologik asoslari va audit mexanizmlarini rivojlantirish.....	227
Begaliyeva M.A., Egamshukurova N.R. Jahon savdo tizimi va milliy iqtisodiyot uchun uning ahamiyati..	231
Gulimboyev S.I. Korxonalarda moliyaviy resurslar taqsimotining zamonaviy usullari.....	235
Ibodov J.Q. Moliyaviy tizimning xizmatlar sohalari va bo'g'inlari.....	239
Jumabayeva K.B. Xalqaro pensiya tizimi modellari va ularning mintaqaviy tamoyillari.....	243
Khusanova Z.R., Yo'ldasheva Z.U. Global trends in the development of international tourism services....	249
Sadullayev M.D. Sanoat korxonalari innovatsion faoliyatini boshqarish.....	252
Tilabov N.T. Davlat qarz siyosatini samarali boshqarish strategiyasini takomillashtirish.....	256
Toshtemirov Y.N. O'zbekistonda logistik faoliyatni rivojlantirishning hozirgi darajasi.....	264
Toshtemirova Z.M. Mahalla institutining iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi strategik ahamiyati.....	268
Uralov E.O. Surxondaryo viloyati xududida sanoatni shakllanishi va rivojlanishi.....	273
Xursanova F.Sh. Budjetlararo munosabatlarning iqtisodiy mazmuni.....	278
Yuldasheva G.A. Investitsion qarorlarni kabul qilishda moliyaviy tahlilning ahamiyati va roli	282
Абдуллаева Р. Тadbirkorlikning zamonaviy kuryentlari.....	287
Юлдашев А. Фаргона вилояти маҳаллаларида инвестиция фаоллигини оширишнинг институционал асослари	292
Abdumalikova Z., Razakova B.S. O'zbekiston sug'urta bozorini moliyaviy texnologiyalar (insurtech) asosida rivojlantirish: imkoniyatlar va yo'nalishlar.....	294
Azimov B.F. Milliy innovatsion tizimni boshqarishda tashkiliy-institutsional va moliyaviy-iqtisodiy mexanizmlarning roli.....	300
Begaliyeva M.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim tizimida sifat menejmentini samarali joriy etishning ahamiyati.....	304
Dawletmuratov A.M. Xizmatlar bozorini rivojlantirish orqali bandlikni oshirish va daromadlarni ko'paytirish mexanizmlari.....	308
Karimova L.S., Jabborov A.A. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot: holati, muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	313
Maxmudov F.U. Oliy ta'lim muassasalarida moslashuvchan marketing strategiyalarini ishlab chiqish mexanizmlari.....	319
Navruz-zoda L.B. Kichik biznes subyektlarining kadrlar salohiyati va bilim infratuzilmasiga bo'lgan talablari: Buxoro viloyati misolida.....	323
Nishonboyev D.E., Abdumalikov S.T. Chorvachilik tarmog'ini innovatsion boshqaruv asosida rivojlantirish istiqbollari.....	327

Nurmirezayeva N.R. Valyuta kursi o‘zgarishining eksport-importga ta’siri: O‘zbekiston misolida amaliy baholash.....	331
Rahimov A.M. Hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishda qayta ishlash sanoatini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini takomillashtirish.....	335
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini baholashning xalqaro tajribasi va uni joriy etish.....	339
Ravshanova M.M. Hududiy iqtisodiy salohiyatni baholashda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish va ularning elektron tijorat tizimidagi o‘rni.....	343
Ro‘ziboyeva M. O‘zbekistonda ishchi kuchi migratsiyasi va iqtisodiy o‘sish darajasining o‘zgarish dinamikasi.....	347
Saidova F.K., O‘rozov Sh. Korporativ ijtimoiy mas’uliyat (CSR) va yashil iqtisodiyot: logistika sektorida boshqaruv strategiyalari.....	350
Sultonov S.N. Hududlarda klasterlarini investitsion - innovatsion rivojlantirish istiqbollari (Qashqadaryo viloyati misolida).....	354
Sultonova D.U. Korxona iqtisodiyotida resurslarni boshqarishning raqamli-integratsiyalashgan modelini takomillashtirish.....	358
To‘raxojayev H.H., Hoshimov P.Z. Islomiy banklarning ishlash tamoyili va islom moliya tizimining O‘zbekiston iqtisodiyotiga tadbiqu.....	362
Tursunova N.U. Bridging the innovation gap: development-focused entrepreneurship support and international intermediaries.....	368
Акрамова Г.А. «Роль женщин-ученых в совершенствовании механизмов коммерциализации ремесленных услуг Узбекистана в условиях цифровой экономики».....	374
Болтаев Ж.А. Трансформация банковского сектора в условиях цифровизации мировой экономики..	379
Жунайдуллаев М.А. Жанубий Кореяда рақамли таълим технологиялари орқали индивидуал спортчиларини тайёрлаш тизимини бошқаришнинг миллий хусусиятлари.....	384
Митрушова М.Л. Интеллектуальный капитал как ключевой фактор инновационного развития предприятия.....	388
Муродов О.У. Барқарор ривожланиш тушунчаси ва унинг иқтисодий, ижтимоий ҳамда экологик мезонлари.....	392
Саидова Г., Ибрагимова К., Қурбонов А. Рақамли трансформация шароитида енгил саноат корхоналари маҳсулотларининг халқаро рақобатбардошлигини ошириш стратегиялари.....	396
Sarkarov S.Z. O‘zbekistonda qurilish sohasining texnologik bisqichlar kesimida rivojlanishi.....	401
Minojiddinova N.M. Aksiyadorlik jamiyati korxonalarida xodimlarni samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish istiqbollari.....	406
Ruzmetova I.Y. Xorazm viloyati iqtisodiyotida kichik biznesning o‘rni.....	410
Qudratov D., Ismoilov A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning tarmoqlar rivojidadagi o‘rni.....	414
Qodirov H.D. Soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish orqali davlat byudjeti daromadlarini barqaror oshirish yo‘llari.....	417
Kinjayev K.N. Banklarda kreditlar tasnifini yaxshilash orqali rentabellikni ta’minlash yo‘llari.....	421
Макушина А.Ю. Государственная поддержка экспортного потенциала субъектов малого предпринимательства в Республике Узбекистан.....	424
Rejapov X.X., Oxunjonova K.K. Ixtisoslashtirilgan savdo majmualarini moliyaviy resurslarini shakllantirish va ishlatish yo‘nalishlari – Bek Baraka savdo majmuasi misolida.....	430
Махкамова Н.С. Роль государственно-частных партнерств (ГЧП) в продвижении устойчивого развития	434
Avilov N., Muhammadova G. Korxonalarda materiallar harakatining auditi va iqtisodiy tahlili.....	441
Abdullayeva R.G., Raxmonova I.S. O‘zbekiston qishloq hududlarida bandlikni ta’minlash holati va rivojlanish tendensiyalari.....	444
Yusupova M.B. Ustama ishlab chiqarish xarajatlarini taqsimlashning ABC usuli.....	447
Toshpo‘latov M.A. Ta’lim loyihalarida moliyaviy mablag‘lardan samarali foydalanishning xususiyatlari...	452
Hamidova Sh., Ahmadaliyeva H. Kapital qo‘yilmalarning samaradorlik tahlili.....	458
Хамракулов С.М. Собственный капитал в функционировании экономических субъектов Республики Узбекистан.....	461
Zayavitdinova N.M. Raqamli platformalar asosida xizmat ko‘rsatish korxonalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	465
Turg‘unov T.S. O‘zbekistonda aholi turmush darajasini statistik taxlil qilishning ahamiyati.....	469
Ботирова З.Қ. Рақамли иқтисодиёт шароитида даромадларни бошқаришнинг хусусиятлари....	475
Бегимова Н.К. Меҳнат бозорида гендер тафовутларининг келиб чиқиш сабаблари.....	481

JAHON SAVDO TIZIMI VA MILLIY IQTISODIYOT UCHUN UNING AHAMIYATI

**МИРОВАЯ ТОРГОВАЯ СИСТЕМА И ЕЕ ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ
ЭКОНОМИКИ**

**THE WORLD TRADING SYSTEM AND ITS IMPORTANCE FOR THE NATIONAL
ECONOMY**

Begaliyeva Madina Abdusamatovna

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM “Iqtisodiyot” kafedrası o‘qituvchisi

Egamshukurova Norjamol Ravshan qizi

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM “Iqtisodiyot” yo‘nalishi talabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada O‘zbekistonning jahon savdo tizimiga integratsiyalashuvi jarayoni va uning iqtisodiy salohiyatga ta’siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda savdo liberallashuvi, eksport hajmi, xorijiy investitsiyalar, institutsional islohotlar hamda raqobatbardoshlik ko‘rsatkichlari o‘rganildi. Natijalar JSTga qo‘shilish mamlakat iqtisodiyotini modernizatsiya qilish, tashqi savdo imkoniyatlarini kengaytirish va barqaror o‘sishni ta’minlashda muhim omil ekanini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: jahon savdosi, iqtisodiy integratsiya, eksport salohiyati, xorijiy investitsiyalar, savdo liberallashuvi, raqobatbardoshlik, institutsional islohotlar, bozor iqtisodiyoti, iqtisodiy o‘sish, barqaror rivojlanish.

В статье рассматривается процесс интеграции Узбекистана в мировую торговую систему и его влияние на экономический потенциал страны. В исследовании анализируются либерализация торговли, экспортные показатели, приток прямых иностранных инвестиций, институциональные реформы и уровень конкурентоспособности. Полученные результаты свидетельствуют о том, что присоединение к World Trade Organization (ВТО) играет важную роль в модернизации экономики, расширении внешнеторговых возможностей и обеспечении устойчивого экономического роста.

Ключевые слова: мировая торговля, экономическая интеграция, экспортный потенциал, иностранные инвестиции, либерализация торговли, конкурентоспособность, институциональные реформы, рыночная экономика, экономический рост, устойчивое развитие.

This article analyzes Uzbekistan’s integration into the global trading system and its impact on national economic potential. The study examines trade liberalization, export performance, foreign direct investment, institutional reforms, and competitiveness indicators. The results show that accession to the World Trade Organization (WTO) plays a significant role in modernizing the economy, expanding foreign trade opportunities, and ensuring sustainable economic growth.

Keywords: global trade, economic integration, export potential, foreign investment, trade liberalization, competitiveness, institutional reforms, market economy, economic growth, sustainable development.

Globalashuv sharoitida davlatlarning iqtisodiy rivojlanishi xalqaro savdo tizimiga integratsiyalashuv darajasi bilan belgilanadi. Ayniqsa rivojlanayotgan mamlakatlar uchun jahon bozorlariga kirish imkoniyatlarining kengayishi ishlab chiqarish hajmi, bandlik va investitsiyalar o‘sishiga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, World Trade Organization doirasida shakllangan savdo qoidalari xalqaro iqtisodiy munosabatlarning asosiy institutsional tayanchi hisoblanadi. So‘nggi

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

yillarda O‘zbekiston tomonidan amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar JSTga qo‘shilish jarayonini jadallashtirdi.

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi — jahon savdo tizimiga qo‘shilishning O‘zbekiston iqtisodiy salohiyatini kengaytirishdagi rolini ilmiy asosda baholashdir.

Jahon savdo tizimining iqtisodiy rivojlanishga ta’siri masalasi xalqaro va milliy ilmiy adabiyotlarda keng yoritilgan.

Birinchidan, Pol Krugman va Mauris Obstfeldning *International Economics: Theory and Policy* nomli asari (Pearson Education, 2018) xalqaro savdo ochiqligi ishlab chiqarish samaradorligini oshirishi, texnologik transferi tezlashtirishi hamda iqtisodiy o‘sishga ijobiy ta’sir ko‘rsatishini ilmiy asoslab beradi.[1]

Ikkinchidan, Mark Melitzning *The Impact of Trade on Intra-Industry Reallocations and Aggregate Industry Productivity* maqolasi (*Econometrica*, 2003) JSTga integratsiya yuqori unumdor firmalar rivojini tezlashtirib, past samarali korxonalar qisqarishiga olib kelishini ko‘rsatadi.[2]

Uchinchidan, World Bank tomonidan chop etilgan *World Development Report 2020* hisobotida JSTga qo‘shilgan rivojlanayotgan mamlakatlarda eksport hajmi o‘rtacha 15–25 foizga oshgani qayd etilgan.[3]

To‘rtinchidan, International Monetary Fund ning *Regional Economic Outlook: Middle East and Central Asia* (2022) nashrida savdo liberallasuvi makroiqtisodiy barqarorlik va institutsional islohotlarni jadallashtirishi ta’kidlangan.[4]

Beshinchidan, World Trade Organization tomonidan e’lon qilingan *World Trade Report 2023* hisobotida JSTga a’zolik global qiymat zanjirlariga integratsiyani chuqurlashtirishi hamda milliy iqtisodiyotlarda raqobatbardoshlikni oshirishi asoslab berilgan.[5]

Oltinchidan, mahalliy olim Qodirjon Abdurahmonovning *O‘zbekiston iqtisodiyotini modernizatsiyalash yo‘llari* (Toshkent, 2019) monografiyasida JSTga moslashuv bojxona va institutsional islohotlar orqali iqtisodiy o‘sishga xizmat qilishi ko‘rsatib o‘tilgan.[6]

Yettinchidan, Baxtiyor Karimovning *Tashqi savdo va iqtisodiy integratsiya* (Toshkent, 2020) ilmiy ishida savdo liberallasuvi eksport salohiyatini kengaytirishi hamda xorijiy investitsiyalarni jalb etishda muhim omil ekani ta’kidlangan.[7]

Sakkizinchidan, Dilshod Xodievning *Raqobatbardosh iqtisodiyot shakllantirishning institutsional asoslari* (Toshkent, 2021) asarida JST talablariga moslashuv ichki bozor samaradorligini oshirishi va innovatsion rivojlanishni tezlashtirishi ilmiy jihatdan yoritilgan.[8]

Umuman olganda, mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, jahon savdo tizimiga integratsiyalashuv iqtisodiy o‘sish uchun muhim omil bo‘lsa-da, uning real samarasi institutsional islohotlar chuqurligi, investitsion muhit sifati va milliy rivojlanish strategiyasi bilan chambarchas bog‘liqdir. Tadqiqotda quyidagi usullar qiyosiy va tizimli tahlil, statistik ko‘rsatkichlarni umumlashtirish, ilmiy manbalar sharhi, iqtisodiy-indikativ baholash usullari qo‘llanildi. Asosiy ko‘rsatkichlar sifatida eksport hajmi, to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar, sanoat ishlab chiqarishi va savdo ochiqligi darajasi tanlandi. Tahlil JSTga tayyorgarlik jarayoni O‘zbekiston iqtisodiyotining bir qator muhim ko‘rsatkichlariga ijobiy ta’sir ko‘rsatayotganini aniqladi.

1-jadval

JSTga integratsiya jarayonining asosiy iqtisodiy ko‘rsatkichlarga ta’siri (umumlashtirilgan baho)

Ko‘rsatkichlar	Islohotlarga holat	JSTga moslashuv davrida	Kutilayotgan natija
Eksport hajmi	Past diversifikatsiya	Tovar nomenklaturasi kengaymoqda	Barqaror o‘sish
Xorijiy investitsiyalar	Cheklangan oqim	Investitsiya muhiti yaxshilanmoqda	Oqimning oshishi
Ichki raqobat	Past daraja	Import bosimi kuchaymoqda	Samaradorlik ortadi
Institutsional muhit	Murakkab tartiblar	Reglamentlar soddalashtirilmoqda	Shaffof boshqaruv
Texnologik yangilanish	Sekin	Xalqaro standartlar joriy etilmoqda	Innovatsion rivoj

1-jadvalda keltirilgan ko‘rsatkichlar O‘zbekistonning World Trade Organization talablariga moslashuv jarayonida iqtisodiyotning asosiy yo‘nalishlarida yuz berayotgan o‘zgarishlarni kompleks tarzda aks ettiradi.

Avvalo, eksport hajmi va tarkibi bo‘yicha tahlil shuni ko‘rsatadiki, islohotlargacha bo‘lgan davrda eksport asosan xomashyo mahsulotlariga tayanib kelgan va tovar nomenklaturasi cheklangan edi. JSTga moslashuv bosqichida esa qayta ishlangan sanoat mahsulotlari ulushi ortib bormoqda. Bu holat eksport geografiyasining kengayishi hamda qo‘shilgan qiymati yuqori mahsulotlar ishlab chiqarishga o‘tish jarayoni boshlanayotganidan dalolat beradi. Uzoq muddatda bu milliy iqtisodiyotning tashqi bozorlar oldidagi barqarorligini oshiradi.

Xorijiy investitsiyalar ko‘rsatkichi ham ijobiy dinamikani namoyon qilmoqda. Jadval ma’lumotlariga ko‘ra, avvalgi davrda investitsiya oqimi cheklangan bo‘lsa, JSTga moslashuv jarayonida huquqiy va institutsional muhitning yaxshilanishi investorlar ishonchini kuchaytirgan. Natijada sanoat, logistika va xizmatlar sohalariga yo‘naltirilgan to‘g‘ridan-to‘g‘ri xorijiy investitsiyalar hajmining oshishi kutilmoqda. Bu esa yangi ish o‘rinlari yaratilishi va ishlab chiqarish quvvatlarining kengayishiga xizmat qiladi.

Ichki bozor raqobati bo‘yicha tahlil shuni ko‘rsatadiki, import bosimining kuchayishi mahalliy korxonalarni samaradorlikni oshirishga majbur qilmoqda. Jadvalda qayd etilganidek, raqobatning ortishi qisqa muddatda ayrim korxonalar uchun qiyinchilik tug‘dirishi mumkin, biroq uzoq muddatda bu ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish, sifatni yaxshilash va innovatsiyalarni joriy etishga olib keladi. Natijada iqtisodiyotda sog‘lom raqobat muhiti shakllanadi.

Institutsional muhitdagi o‘zgarishlar ham muhim ahamiyat kasb etadi. Jadvalda bojxona tartiblarining soddalashtirilishi, texnik reglamentlarning xalqaro standartlarga moslashtirilishi va biznes yuritish sharoitlarining yaxshilanishi qayd etilgan. Ushbu jarayonlar davlat boshqaruvi sifatini oshiradi, korrupsion xavflarni kamaytiradi hamda tadbirkorlik faoliyatini rag‘batlantiradi.

Shuningdek, texnologik yangilanish yo‘nalishida ham ijobiy siljishlar kuzatilmoqda. JST talablari asosida ishlab chiqarish standartlarining modernizatsiyalashuvi korxonalarni yangi texnologiyalarni joriy etishga undaydi. Bu esa mehnat unumdorligining oshishi va innovatsion mahsulotlar ulushining ko‘payishiga olib keladi.

Umuman olganda, jadval natijalari JSTga integratsiya jarayoni O‘zbekiston iqtisodiyotiga ko‘p qirrali ta’sir ko‘rsatayotganini tasdiqlaydi: eksport salohiyati kengaymoqda, investitsion muhit yaxshilanmoqda, ichki bozor raqobatbardoshligi ortmoqda va institutsional tizim modernizatsiyalanmoqda. Mazkur omillar yig‘indisi mamlakatning uzoq muddatli barqaror iqtisodiy o‘sishi uchun mustahkam poydevor yaratayotganini ko‘rishimiz mumkin.

Olingan natijalar JSTga qo‘shilish faqat savdo hajmini oshirish emas, balki iqtisodiyotning tarkibiy modernizatsiyasi uchun ham muhim platforma ekanini ko‘rsatadi. Ayniqsa, texnik reglamentlar, bojxona jarayonlari va xizmatlar bozori liberallashtirish raqamli iqtisodiyot sharoitida yangi imkoniyatlar yaratadi.

Biroq ayrim tarmoqlarda raqobat keskinlashuvi ehtimoli mavjud. Shu sababli moslashuv davrida kichik biznesni qo‘llab-quvvatlash, kadrlar tayyorlash va innovatsion siyosatni kuchaytirish zarur hisoblanadi.

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekistonning jahon savdo tizimiga integratsiyalashuvi iqtisodiy salohiyatni kengaytirishning muhim strategik yo‘nalishi hisoblanadi. Xususan, World Trade Organization talablariga moslashuv tashqi savdo hajmini oshirish, eksport tarkibini diversifikatsiya qilish hamda xorijiy investitsiyalar oqimini rag‘batlantirish orqali milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qilmoqda.

Tahlillar JSTga qo‘shilish jarayoni nafaqat savdo liberallashtirishini, balki institutsional islohotlarning chuqurlashuvini ham ta’minlayotganini ko‘rsatdi. Jumladan, bojxona tartiblarining soddalashtirilishi, texnik reglamentlarning xalqaro standartlarga moslashtirilishi, intellektual mulk himoyasining kuchaytirilishi va biznes muhitning yaxshilanishi iqtisodiyotda shaffoflik va samaradorlikni oshirmoqda. Bu esa ishlab chiqarish tarmoqlarida texnologik yangilanishni tezlashtirib, qo‘shilgan qiymati yuqori mahsulotlar ulushining ortishiga zamin yaratadi.

Umuman olganda, jahon savdo tizimiga qo‘shilish O‘zbekiston uchun qisqa muddatli savdo foydasidan tashqari, uzoq muddatli tarkibiy modernizatsiya, barqaror iqtisodiy o‘sish va global qiymat zanjirlariga chuqur integratsiyalashuv imkoniyatlarini yaratadi. Kelgusida JSTga to‘liq a‘zolik mamlakatning xalqaro iqtisodiy makondagi mavqeyini mustahkamlash, investitsion jozibadorlikni oshirish hamda raqamli iqtisodiyot sharoitida raqobatbardosh milliy iqtisodiy modelni shakllantirishga xizmat qilishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Krugman, P., Obstfeld, M., & Melitz, M. (2018). *International Economics: Theory and Policy*. Pearson Education.
2. Melitz, M. J. (2003). The impact of trade on intra-industry reallocations and aggregate industry productivity. *Econometrica*, 71(6), 1695–1725.
3. World Bank. (2020). *World Development Report 2020: Trading for Development in the Age of Global Value Chains*. Washington, DC.
4. International Monetary Fund. (2022). *Regional Economic Outlook: Middle East and Central Asia*. Washington, DC.
5. World Trade Organization. (2023). *World Trade Report 2023*. Geneva.
6. Abdurahmonov, Q. (2019). *O‘zbekiston iqtisodiyotini modernizatsiyalash yo‘llari*. Toshkent.
7. Karimov, B. (2020). *Tashqi savdo va iqtisodiy integratsiya*. Toshkent.
8. Xodiev, D. (2021). *Raqobatbardosh iqtisodiyot shakllantirishning institutsional asoslari*. Toshkent.
9. Абдусаматовна, Б.М. (2025). Важность цифровой экономики в формировании образовательной среды. *Центральноазиатский журнал инноваций в управлении и финансировании туризма*, 6 (3), 750-753.